

NR.2 (4)
MARTS/
APRĪLIS
2021

Skola & Ģimene

Augam un mācāmies kopā!

UZMANĪBU!
MATEMĀTIKAS KABINETĀ
valda alfa tēviņš

Kāpēc nav "cepiena" par
CENTRALIZĒTAJEM EKSĀMENIEM?

DESMITGADNIEKS
bērns vai jau tīnis?

KĀ APĒST
skolā
izsniegt
pārtiku?

Brīnišķīgais
mājzīis
JURIS KAUKULIS
UN VIŅA
ĢIMENE

5 BĪSTAMI
VECĀKU TIPI,

*kuri mīl
par
daudz*

GLĪTRAKSTĪŠANA
joprojām ir svarīga!

SKOLOTĀJU
DATORPRATĪBA
UZLABOJAS.

Bet uz
kā rēķina?

Pandēmijas
cirvis
trāpa
pusaudžiem

PEDAGOĢE
AIJA MELLE:

SKOLAS
DIREKTORAM
AMATĀ
NEVAJADZĒTU
PALIKT ILGĀK
PAR 15 GADIEM

PUSAUDŽU PSIHO-
TERAPEITS NILS
KONSTANTINOVS:

BĒRNAM IR
SVARĪGAS STABILAS,
REĀLAS ATTIECĪBAS
AR SKOLOTĀJIEM

PSIHOTERAPIJAS
SPECIĀLISTE
KRISTĪNE MAŽE:

JA PĀRIM
NAV KOPIĢU
INTEREŠU, BĒRNS
KĻŪST PAR
"PSEIDOPARTNERI"

LATVIJAS
MEDIJI

ISSN 2661-5703 3,95 €
9 772661 570000 03

Kā skolotāji trīs mēnešos kļuva par attālināto mācību ekspertiem

Attālinātās mācības ir krietni uzlabojušas skolotāju digitālās prasmes: tās kļuvušas labākas pat 88,6 procentiem pedagogu, par ko paši pedagogi izsakās pozitīvi un atzinīgi. Taču straujā izaugsme bieži vien notikusi uz negulētu nakšu, veselības un ģimenes rēķina. Tie ir tikai daži secinājumi, kas radušies, veicot pētījumu "Latvijas skolotāju aptauja par attālinātās mācīšanas pieredzi Covid-19 laikā 2020. gada pavasarī".

DATORIKAS UN ZVIEDRU VALODAS SKOLOTĀJA, RĪGAS TEHNISKĀS UNIVERSITĀTES DOKTORANTE STUDIJU PROGRAMMĀ "E-STUDIJU TEHNOLOĢIJAS UN PĀRVALDĪBA" EVIJA MIRĶE

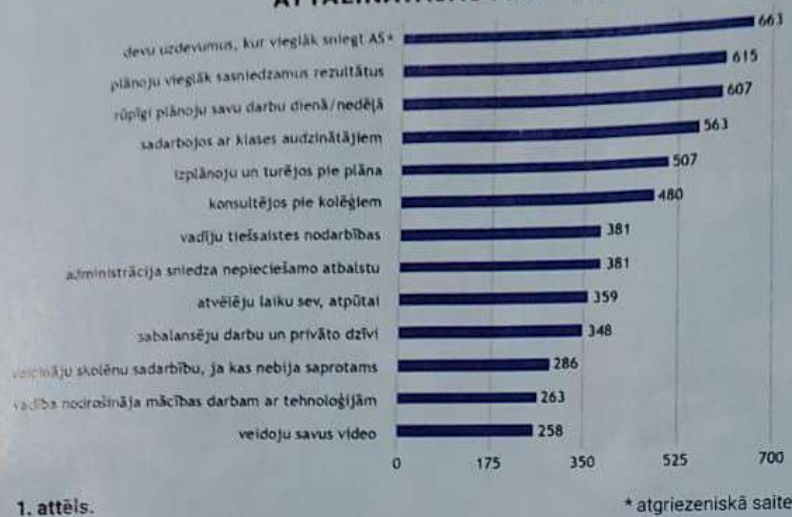
Kad 2020. gada martā lielāko daļu izglītības iestāžu ārkārtas situācijas dēļ slēdza, pedagogi nonāca izaicinājuma priekšā – nedēļas laikā pārorientēties no darba skolā uz attālinātām mācībām. Izglītības un zinātnes ministrija izplatīja ieteikumus attālinātā darba organizēšanai un uzsvēra, ka, "pārdomāti plānojot un kvalitatīvi īstenojot attālinātās mācības, tās var būt tikpat efektīvas kā klātienē mācības – skolēni var mācīties bez ierastās skolas kņadas, sev pieņemamā ātrumā, vairāk

vingrināties individuāli, iedziļināties jautājumos, kas katru interesē". Taču nezināmo faktoru bija vairāk kā zināmo, un konkrētas norādes par ieteicamo rīcību netika sniegtas – nevienam visā pasaulē vēl nebija pieredzes šādā situācijā.

Tobrīd būdama zviedru valodas skolotāja, arī es, tāpat kā vairāki tūkstoši Latvijas pedagogu, kļuva par radošu attālināto mācību darba eksperimentētāju. Meklēju materiālus internetā, pārveidoju esošos mācību

materiālus digitālā formā, veidoju interaktīvus uzdevumus, plānoju tiešsaistes stundas, patstāvīgos darbus un grupu projektus. Daudz domāju, kā padarīt mācīšanos interesantāku skolēniem, kuri nu bija nonākuši mājās – kāds dažādās Latvijas malās – kāds plašā lauku mājā vai piejūras vasarnīcā, kāds nelielā Rīgas dzīvoklīti ar ierobežotu iespēju izkustēties. Katrs skolēns ar atšķirīgu interesi un motivāciju pievienojās manām tiešsaistes stundām. >>

SKOLOTĀJU IETEIKUMI VEIKSMĪGAM DARBAM ATTĀLINĀTAJĀS MĀCĪBĀS

1. attēls.

» Klausoties un sekojot sociālajos tīklos, kā strādā mani kolēģi, secināju, ka šāda darba organizācija rada pārpūli – mēs strādājām 'šodienai', nedomājot ilgtermiņā (tam vajag laiku un spēku). Par vienu tematu katrs skolotājs radīja savus mācību līdzekļus, uzdevumus un filmēja video individuāli, nevis sadarbojoties ar citiem. Kāds laika un enerģijas patēriņš! Turklāt visi nevar būt eksperti video montāžā vai digitālu mācību līdzekļu veidošanā. Sava studiju darba ietvaros nolēmu apzināt skolotāju pieredzi attālinātā darba laikā un viedokļus gadījumam, ja esošā situācija ieilgtu vai atkārtotos nākotnē.

Jo labāk skolotājs pārzina tehnoloģiju iespējas un ir atvērtāks jaunu iemaņu apguvē, jo vieglāk bija sākt stundu vadīšanu tiešsaistē.

mazākā respondentu grupā aprobēju pašnovērtējuma anketu. Kopumā anketā bija 38 jautājumi. Pētījumā piedalījās 1543 visu mācību priekšmetu pedagogi

Pedagogi paši novērtēja savu darbu

Pētījumu veicu trīs nedēļas (2020. gada maijs–jūnijs), aptaujas anketu elektroniski nosūtot visām reģistrētajām vispārīgizglītošajām un profesionālās vidējās izglītības iestādēm. Mērķis bija apkopot pedagogu atziņas par attālināto mācību darbu, kā arī noskaidrot, kādas darba organizācijas metodes un paņēmienus lietoja skolotāji, kuri savu darbu attālināto mācību laikā novērtēja kā veiksmīgu un efektīvu. Pētīju, kādus informācijas un komunikācijas tehnoloģiju rīkus un mācību metodes dažādu mācību priekšmetu skolotāji izmantoja pandēmijas laikā.

Balstoties uz pasaulē veiktiem līdzīga rakstura pētījumiem, izstrādāju un

no dažādām izglītības iestādēm. Vajadzīgais respondentu darba stāžs bija jais respondentu darba stāžs bija gadi, vidējais vecums – 47,6 gadi. Vajadzīgajam aptaujas dalībniekam bija 7 jaunākajam – 20. Visvairāk skolotāju bija ar 25–34 gadu darba stāžu (33,3%), tiem sekoja pedagogi ar 15–24 gadu darba stāžu (22,9%).

Tā kā mans mērķis šajā pētījumā apstrādāt un analizēt informāciju, ko saņēmu no tiem pedagogiem, kuri savu darbu attālinātā mācībā vērtēja kā veiksmīgu, lūdzu pašiem novērtēt savu darbu attālināto mācību laikā 10 ballu skalā, ieliekot sev atzīmē "vēji" (5 balles), "gandrīz labi/labi" (8/9 balles), "ļoti labi/teicami" (8/9 balles) un "izcili" (10 balles). Saņemtās atbildes iedalīju trīs grupās:

1. grupa – skolotāji, kuri sev dēvēja savu darbu par 10 ballēm (30,4% jeb 108 aptaujātie);

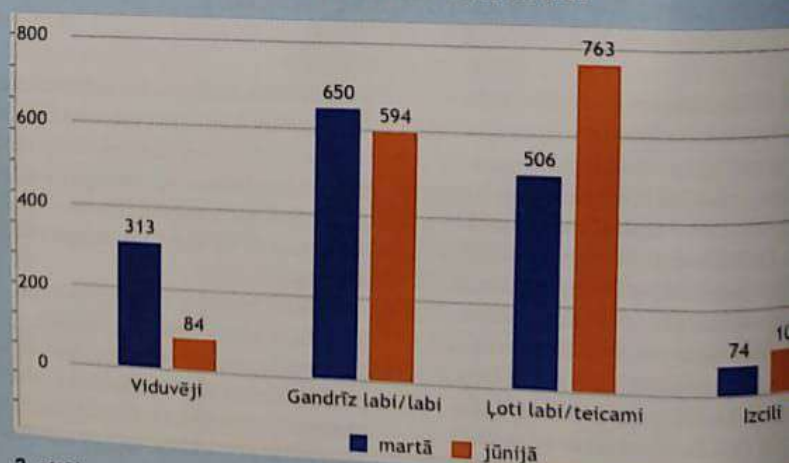
2. grupa – tie, kuri savu darbu vērtēja uz 8/9 ballēm (60,8% jeb 930 aptaujātie);

3. grupa – skolotāji, kuri vērtēja savu darbu uz 5 vai 6/7 ballēm (8,8%). Šajā grupā respondenti aizpildīja isāku aptaujas anketu, viņi sniegtās atbildes netika analizētas šī jautājuma kontekstā.

Kā minēju, tālāk pētījumā analizēju tikai pirmās un otrās grupas respondentu atbildes.

Parādījās statistiski nozīmīga atšķirība ba trīs mācību jomās – visaugstākā darbu vērtēja tehnoloģiju mācību jomā, skolotāji, kam sekoja kultūras izpras un pašizpaušmes mākslas un sociālās un pilsoniskās mācību jomas pedag

DIGITĀLO PRASMJU PAŠNOVĒRTĒJUMA IZMAIŅAS 2020. GADA PAVASARĪ

2. attēls.

Digitālās prasmes uzlabojas

Aicināju pedagogus salīdzināt savas digitālās prasmes attālināto mācību sākumā – marta beigās – un pētījuma veikšanas laikā. Vērtējot tās pirms un pēc attālināto mācību laika, pedagogi atklāja, ka pašu vērtējumā prasmes būtiski uzlabojušās. (2. att.)

Lasot skolotāju komentārus, gan redzams, ka digitālo prasmju uzlabojums noticis uz lielākas darba slodzes, mazkustīguma, minimālas vai neesošas atpūtas (pat negulētu nakts stundu), ģimenes un bērnu rēķina. Tas ietekmējis arī veselību: skolotāji sūdzējās par muguras sāpēm vai pasliktinājušos redzi.

Veicot datu analīzi kopā ar statistikas eksperti Liliānu Civjāni, Latvijas Universitātes asociēto profesori, akadēmiskās maģistra studiju programmas "Epidemioloģija un medicīniskā statistika" direktori, novērojām statistiski nozīmīgu sakarību starp sava darba novērtējumu un digitālajām prasmēm, kā arī ar kopīgo gatavību mācīt attālināti: skolotāji, kuru digitālās prasmes bija augstākas, arī vērtēja savu darbu kā vairāk izdevušos. Ja padomājam par cēloņiem, tas ir gana saprotams – jo labāk skolotājs pārzina sniegtās iespējas un ir atvērtāks jaunai iemaņu apguvē, jo vieglāk bija sākt stundu vadīšanu tiešsaistē, digitālu mācību uzdevumu un pārbaudes darbu sagatavošanu un elektronisku saziņu ar skolēniem un vecākiem.

Pārdomāti, plānoti un sadarbojoties

Izvērtējot veiksmīga darba nosacījumus, skolotāji kā būtiskākos faktorus, lai arī attālinātajās mācībās tiktu nodrošināta izglītības kvalitāte, bija minējuši "devu uzdevumus, kur vieglāk sniegt atgriezenisko saiti (AS)", "plānoju vieglāk sasniedzamus rezultātus", "rūpīgi plānoju savu darbu dienā/nedēļā", "sadarbojos ar klases audzinātājiem", "izplānoju un turējos pie plāna, koriģēju to pēc nepieciešamības" un "konsultējos ar kolēģiem, ja bija nepieciešama palīdzība" (1. att.).

Iepriekšējā mācību gadā salīdzinoši maz skolotāju veidoja savus videomateriālus, kā redzams 1. attēlā, taču komentāros pedagogi atklāja, ka ir vēlme apgūt video veidošanas prasmes. Bija arī skolotāji, kuri atzina, ka savus video sākuši veidot tikai pašās semestra beigās un secinājuši, ka vajadzējais to darīt agrāk – skolēniem video būtu ļoti noderējuši mācību vielas apguvē.

Kā piemērs skolotāju sajūtām attālinātajās mācībās kādas sākumskolas skolotājas rakstītais: "Sākumā biju nobažījies, tad pirmajā nedēļā sapratu, ko daru nepareizi, un optimizēju savu un skolēnu darbu. Prasīju veikt tikai tos darbus, kas tiešām tendēti uz reāli vērtējamiem sasniegumiem. Centos strādāt integrēti, vērtēt vairākos priekšmetos, radošajos priekšmetos nācās saspringt, lai skolēni ar prieku tos darītu, veikt pētnieciskos darbus dabā, veidot darbus

no akmeņiem, dabas materiāliem utt. Uz šo brīdi sāk aprūkties radošo ideju, bet pamatpriekšmetos (matemātikā, latviešu valodā) jau ir izstrādāta zināma sistēma. Jāskatās arī, cik daudz uzdod kolēģi, lai vecākiem nav jādara skolotāju darbs. Par turpmāko gan šaubos. Nevar matemātiku iemācīties, tikai uzdodot uzdevumus, jāmača klātienē. Ipaši pamatskolā! Gribu uz skolu!"

Lūk, vēl viens komentārs: "Saskatu daudz risinājumu, piemēram: iespēju mācīt skolēnus attālos Latvijas reģionos, kur ne vienmēr ir iespēja doties uz skolu, bet, ja ir pieejams interneta pieslēgums, laba skolotāju komanda var strādāt ar ļoti lielu skaitu izglītojamo." Kā redzams, šis skolotājs jau raugās nākotnē, kur attālinātā mācību forma saskaņā ar Izglītības un zinātnes ministrijas ieceri būs viena no izvēlēm un palīdzēs risināt pašlaik (un nākotnē) aktuālo skolotāju vakanču jautājumu. >>

PĒTĪJUMA SECINĀJUMI

- Skolotāji, kuru digitālās prasmes bija augstākas, uzsākot attālināto mācību procesu, vērtēja savu darbu kā vairāk izdevušos.
- Pedagogi, kuri uzskatīja, ka attālināto mācību darbs viņiem ļoti padevās, biežāk deva skolēniem uzdevumus, par kuriem vieglāk sniegt atgriezenisko saiti, pārformulēja plānotos sasniedzamos rezultātus, lai tos būtu vieglāk sasniegt. Plānošana un stingra turēšanās pie sava plāna bijusi ļoti svarīga, tāpat kā sadarbība ar klases audzinātājiem un citiem kolēģiem.
- Attālināto mācību laikā (tāpat kā klātienē) mācību darba organizācijas metodes dažādās jomās ir atšķirīgas, pedagogiem pielāgojoties katras mācību jomas specifikai.

» Individuālais darbs – visvairāk matemātikā

Ja paraugāties, kā mācību darbu organizēja dažādu mācību jomu pedagogi, redzamas dažas statistiski nozīmīgas atšķirības. Dati liecina, ka individuālu darbu izteikti biežāk izmantoja matemātikas jomas pedagogi, darbu pāros/grupās mazāk izmantoja kultūras un pašizpaušmju mākslas jomas skolotāji. Valodu jomā biežāk tika izmantotas interaktīvas metodes un/vai tiešsaistes uzdevumi, kas bieži izmantoti arī matemātikā un dabaszinātnēs, savukārt būtiski retāk izmantoti citās jomās. Ir zināms, ka mazāk salīdzinājumā ar pārējiem tiešsaistes nodarbības organizēja kultūras un pašizpaušmju mākslā, veselības un sporta, kā arī tehnoloģiju mācību jomu pedagogi.

Neraugoties uz grūtībām, kas saistās ar attālinātām mācībām, pagājušā mācību gada pašās

beigās skolotāji kopumā bijuši optimistiski noskaņoti. Par to liecina samērā pozitīvā attieksme pret iespējamību rudenī 2020./2021. mācību gadā atgriezties attālināto mācību režīmā. Bija gan arī pietiekami daudz negatīvu komentāru, kuros skatnēja kategoriska nostāja pret šāda veida mācībām, taču pārsvaru guva pozitīvi un samiernieciski viedokļi.

Nobeigumā citēšu vēl kādu skolotāju: "Skaidrs ir tas, ka pietā, kāda bija skola pirms šīs pieredzes, mēs vairs atgriezties nevaram. Tad jau redzēs, kas sekos un kā izvērtīsies visa šī paradigmas maiņa izglītībā."

Arī es esmu optimiste un ticu, ka mēs visi no šīs pieredzes daudz mācīsimies un paņemsim nākotnei noderīgāko, izmantosim to atkārtoti, modificēsim un pielāgosim jaunajai dzīves realitātei. "Pastāvēs, kas pārvērtīsies" (Rainis). ■

Autore izsaka sirsnīgu pateicību visiem Latvijas pedagogiem, kuri atrada laiku piedalīties pētījumā, Īrisai Celmai par padomu un Andrai Rektiņai, Gunitai Lagzdīnai-Skroderēnai, Liliānai Cīvānei par palīdzību raksta tapšanā.

Rakstā izmantoti autore un Liliānas Cīvānes (Lilian Tzivian) sagatavotie materiāli no topošās grāmatas "Distance Learning in Times of Pandemic: Issues, Implications and Best Practice" (red. Linda Daniela) nodaļas "Factors of Successful Work in School During Covid-19 Pandemics in Latvia".

Pētījumu daļēji finansē Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrija, projekta nosaukums "Dzīve ar Covid-19: Novērtējums par koronavīrusa izraisītās krīzes pārvarēšanu Latvijā un priekšlikumi sabiedrības noturībai nākotnē", projekta nr. VPP-COVID-2020/1-0013 (COVIDzīve).

PRIEKŠLIKUMI SKOLU UN PAŠVALDĪBU VADĪTĀJIEM, KĀ ARĪ IZGLĪTĪBAS UN ZINĀTNES MINISTRIJAI

- Izveidot pieredzējušu katras mācību jomas skolotāju darba grupu, kas izstrādās konkrētus ieteikumus dažādu IKT risinājumu lietojumam attālināto mācību procesā gan darba organizācijā, gan uzdevumu veidošanā, stundu sagatavošanā. Šādas pedagogu komandas var tikt veidotas skolas, pašvaldības, novada un pat valsts mērogā, lai ir vairāk gatavu metodisku materiālu un skolotājs vairāk uzmanības var veltīt skolēniem.
- Izveidot darba grupu no dažādu jomu attālināto mācību pieredzējušiem un veiksmīgiem skolotājiem, kuri dalās pieredzē un iepazīst dažādu mācību organizācijas formu un mācīšanās metožu, dažādu IKT priekšrocības, izplatot šīs zināšanas savā novadā un skolā.
- Jo zinošāki un prasmīgāki attālinātu mācību darba vadīšanā būs visu jomu skolotāji, jo spēcīgāka un ilgtspējīgāka kļūs sistēma kopumā. Ir laiks veidot ciešu sadarbību starp dažādu jomu pedagogiem, jo attālinātā mācību procesā visi kļūstam par sadarbības partneriem ar vienu mērķi – palīdzēt skolēniem sasniegt mācību rezultātus, socializēties un izaugt par labiem, spēcīgiem cilvēkiem.
- Gādāt par pedagogu supervīzijām, psiholoģiska un profesionāla rakstura atbalsta grupām, jo ļoti daudzi pedagogi strādā pārmērīgu slodzi, maz atpūšas, ir tuvu izdegšanai. Tas saistīts gan ar darba organizāciju, gan skolas un vecāku prasībām. Profesionālās izaugsmes grupas mērķis ir dot iespēju mācīties citam no cita, kā organizēt darbu, kā vienkāršot sasniedzamos rezultātus, kā optimizēt mācīšanu, vērtēšanu, kā IKT rīkus izmantot gudrāk un vienkāršāk.
- Valsts mērogā steidzami jāpārskata apgūstamais mācību saturs visās jomās un visās klasēs, lai izvairītos no situācijas, ka skolotājs individuāli pieņem lēmumu, ko mācīt (kā tas notiek šobrīd).
- Jāapzinās, ka visu šajā mācību gadā paredzēto nebūs iespējams apgūt un arī atgūt zaudēto nebūs iespējams, ja nākamais mācību gads būs līdzīgs. Jāvērtē reāli un kritiski, konsultējoties ar zinātniekiem, kuri pēta nākotnes attīstības virzienus.